

A családbarát Magyarország építésének első évtizede az Európai Unióban

Bevezetés

Európa a demográfiai tél korszakát éli, egyetlen uniós tagállamban sem születik az önfenntartáshoz elégséges számú gyermek. A világ összlakosságán belül folyamatosan csökken az európaiak aránya, 1960-ban a világ lakosainak 12%-volt európai, mára már csak 6%, míg 2070-re várhatóan mindösszesen 4% lesz ez az arány. Ezzel párhuzamosan 2004-ben a világ GDP-jének még 28%-a, míg 2015-ben már csak 24%-a származott az EU-ból. Ráadásul ez a kijózanító adat a Brexitet, az EU második legerősebb gazdaságának kilépését még nem is veszi figyelembe.

A gazdasági és geopolitikai jelentőségéből folyamatosan veszít, „öreg kontinensnek” komoly szüksége lenne arra, hogy több európai gyermek

szülessen, hiszen már középtávon is jelentős kihívást jelent a képzett munkaerő hiánya, a társadalombiztosítási rendszerek fenntartása, valamint az idősekről történő gondoskodás, ezért sokkal komolyabb figyelmet kellene fordítani az európaiak által vágyott gyermekek megszületésének elősegítésére. A saját erőforrásokra, az európai családokra támaszkodó megoldásokat azonban szinte kivétel nélkül csak a nemzetállamoktól láthatunk, miközben az Unió erőközpontjaiban: Brüsszelben, Berlinben, Párizsban nyitott ajtókra találnak azok az aggasztó hatékonyságú, erőszakos lobbihálózatok, amelyeknek nem titkolt célja a tradicionális családok gyöngyítése.

A demográfiai kihívások kezelésének módjai

Miközben a családot a fejlett világban egyre több támadás éri, és sokan próbálják a család szerepét és fogalmát relativizálni, addig Magyarország 2010 után nagyon egyértelműen kiállt a családi értékek és a család meghatározó közösségformáló ereje mellett. Azon országokban, ahol a család kizárólag magánügynek számít nem értik azt a fajta elkötelezettséget és következetes család-és népesedéspolitikát, amely Magyarországon immár egy évtizede megvalósul. A demográfiai problémákat ugyan beazonosították, de megoldásként fel sem merül a gyermekvállalás ösztönzése, helyette a migrációt tekintik azon megoldásnak, amely orvosságot nyújthat a népesedési problémákra. Mindent a 70-es években kezdődött ideológiai irányzat tézisei támasztják alá, miszerint a sokszínűség faji, etnikai, vallási és egyéb értelemben is olyan érték, amely lendületet adhat, progresszív új utakat mutathat. A migráció támogatásának gondolata már 2004-ben is napirenden volt, amikor Kofi

Annan, az ENSZ akkori főtitkára az Európai Parlament előtt elhangzott beszédében nagyon egyértelműen kifejtette az Európába irányuló migrációról az álláspontját: *„A huszonegyedik században a migránsoknak szükségük van Európára. De Európának is szüksége van a migránsokra. Egy zárt Európa önzőbb, szegényebb, gyengébb, öregebb Európa lenne. Egy nyitott Európa méltányosabb, gazdagabb, erősebb, fiatalabb Európa lenne – feltéve, ha Európa jól kezeli a bevándorlást.”* Ezek a tézisek mára az Európai Unióban állandó frázisokká váltak, miközben egyre több olyan folyamat tapasztalható, amelyek egyáltalán nem támasztják alá a helyességüket. Demény Pál demográfus professzor tételesen cáfolta Annan állításait, amikor kifejtette, hogy a migráció fiatalító hatása csak ideiglenes és az európaiak szempontjából a méltányosságot, gazdagságot tekintve kontraproduktívan is hathat a nagyarányú migráció. Emellett felhívta arra a nagyon fontos tényre is a figyel-

met, hogy egy vándorláshullám népességcseréhez vezet, és ezzel gyökeresen átalakul a befogadó társadalom kulturális, etnikai és vallási összetétele. A demográfiai problémák migrációval történő kezelése helyett Magyarország másik megoldást választott: a népesedési helyzet javításának családpolitikai ösztönzőkkel támogatott módját, a családbarát Magyarország építését. Ez az újszerű magyar út ugyan hosszadalmasabb, összetettebb

és nehezebb is, mint a bevándorlásra támaszkodó népesedéspolitika, de ezzel a módszerrel nem kerülhet veszélybe a nemzet fennmaradása, sőt pontosan azt szolgálja. Magyarország tehát a bevándorláspárti könnyebb, de hosszú távon veszélyesebb út helyett a családközpontú politika mellett kötelezte el magát, amelynek immár tízéves tapasztalatai demográfiai szempontból kifejezetten reménykeltőek.

A magyar út: erős családpolitika

Az újonnan megalakult polgári kormány a korábbiakhoz képest teljesen más módon viszonyult a családokhoz, amit nem csak a hagyományos közösségeket előtérbe helyező keresztény konzervatív ideológiai megfontolások vezettek, hanem a népesedési kihívások, a gazdasági, versenyképességi okok, a nemzetpolitikai szempontok és maga a sajátos magyar lélektan is. Átfogó és igen összetett megoldásként megkezdődött az 1981 óta fogyó magyarság körében a munka és a család alapú társadalom kiépítése a munkavállalás és a felelős gyermekvállalás egyidejű ösztönzésével és támogatásával.

2010-ben a magyar kormány olyan családpolitikai szemléletű társadalompolitikát hirdetett, amely a családot és a gyermeket erőforrásnak és közjónak tekinti, olyan magánügynek, amely egyszerre az egyik legfontosabb közügy is. A családpolitika önálló szakpolitikává vált, amely elkülönül a rászorultsági elvű szociálpolitikától. Eszközrendszere horizontális, számos ágazathoz kapcsolható és akkor igazán hatékony, ha egyszerre „stabil, komplex, célzott és rugalmas”, ami lehetővé teszi azt, hogy minden családi élethelyzetben biztosított legyen a döntés szabadsága.

A magyar családpolitika az egyik legösszetettebb és legsokrétűbb Európában, olyan rendszer, amelyben a 2010-es évek során soha nem látott sűrűségben hoztak újabb és újabb intézkedéseket. A családpolitika legfőbb beavatkozási területei: a gyermeknevelés terheinek teljes vagy részbeni átvállalása a családtámogatások és gyermekjóléti intézkedések biztosításával, a munka és a család összeegyeztetése, a családok lakhatása, az otthonteremtés támogatása és a családbarát környezet megteremtése. Egyediségét Magyarországon az adja, hogy nem korlátozódik az ország-

határokon belülre, hanem például a Köldökszínór program keretein belül „világmagyarságban” gondolkodik, s minden magyar családot figyelembe vesz, éljenek akár az anyaország területén, az elcsatolt kárpát-medencei részekben, vagy bárhol a nagyvilágban. Emellett nem csak a szűken vett, szülőkből és gyermekekből álló családhoz kapcsolódik, hanem több generációra is vonatkozik számos eleme, ezzel is erősítve a nemzedékek közötti együttműködést.

A 2010-es paradigmaváltás egyik legfőbb tézise, hogy a család, a gyermekvállalás nem jelenthet szegénységi kockázatot, ami elsősorban a hosszú távú biztonságot jelentő munkajövedelemmel biztosítható, nem pedig a családoknak nyújtott segélyekkel. Emiatt a munkához kötött családtámogatások jelentősen felértékelődtek, a támogatások hangsúlya erőteljesen eltolódott a munkaviszonyhoz, munkabérhez kötött támogatások irányába.

A családpolitika zászlóshajójaként a kormány 2011-ben bevezette a családi típusú adórendszert, amelyet később bővített: a kétgyermekesek esetében megduplázta az összeget és kiterjesztette a kedvezményt a járulékokra is. 2020-tól pedig egyedüli országgént teljes személyi jövedelemadó mentességet kínál a négy, vagy többgyermekes édesanyáknak. 2010-hez képest, amikor csak a háromgyermekesek részesülhettek adókedvezményben, 26-szorosára emelkedett az adókedvezményként családoknál hagyott összeg, az igénybe vevők száma pedig 106 ezerről egymillióra nőtt. Az így a családoknál maradó összeg döntő része helyben maradt, a magyar gazdaságot erősítette a belső fogyasztás növelésével. A családi adózásnak mindezek okán jelentős szerepe volt abban, hogy 2019-ben Magyarország érte el a második legnagyobb gazdasági növekedést az Európai Unióban.

Az egyes alanyi jogon járó ellátások tekintetében is megjelent a szülői feladatokhoz való hozzákapcsolás, a családi pótlék folyósítását a gyermek iskoláztatásához, illetve a 3 éves kortól kötelezően bevezetett óvodáztatást követően óvodába járáshoz kötötte a kormányzat. Emellett a kezdetektől erősítette a generációk közötti szolidaritást, a Nők40 vagy más néven a „nagymama nyugdíj” bevezetésével.

2012 és 2014 között olyan fontos intézkedések születtek a családok jól(l)étének növelése érdekében, mint a devizaalapú jelzáloghitelek kivezetése az otthonok megtartásáért vagy a rezsicsökkentés az otthonok könnyebb fenntartásáért. Ekkoriban indultak el azok a jelentős gyermekjóléti intézkedések is, amelyek mára a gyermeknevelés természetes velejárói lettek, így az ingyenes tankönyvek biztosítása felmenő rendszerben, a gyermekek egészséges fejlődése érdekében a mindennapos testnevelés vagy az egészséges és sokaknak ingyenes gyermekétkeztetés bevezetése.

2014. mérföldkő volt a gyermekgondozási ellátások tekintetében, hiszen a GYED Extra bevezetésével sokkal rugalmasabbá vált a rendszer, azóta akkor is járnak ezek az ellátások, ha valaki dolgozik a gyermekgondozás mellett vagy újabb gyermek érkezik a családba. Ennek köszönhetően 40 százalékkal nőtt a 3 év alatti gyermeket nevelő édesanyák foglalkoztatási rátája és jelentősen csökkent a testvérek megszületése között eltelt idő. A GYED Extra, a családi típusú adózás, a pótszabadságok és a táppénz mindkét szülőre kiterjesztett új rendszere, az atipikus, rugalmas munkavégzés 2012-es szabályozása és támogatása, valamint a kisgyermekes szülők munkahelyi védelmének kiterjesztése, a munkáltatóknak nyújtott adókedvezmények vagy a gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztése mind olyan intézkedések, amelyek egyszerre ösztönzik a gyermekvállalást és a munkavállalást, a munka és a család összeegyeztetését. Ezzel a család és a munka egyensúlya egyre fokozottabban érvényesült a családok mikro szintjén és a társadalom, a gazdaság makro szintjén is. 2014-től olyan nagyívű programok indultak el, mint a családi otthonteremtési program, a bölcsődei rendszer átalakítása és fejlesztése, a kora gyermek kori fejlesztések programja vagy a határokon átívelő, a külhoni magyar családokat támogató Köldökszínór program. A családi otthonteremtési kedvezmény, a CSOK népesedési szempontból legnagyobb eredménye, hogy a megkötött

szerződések közül minden másodikban vállalták újabb gyermekek születését, átlagosan 1,4 gyermeket. Ha ezek a gyermekek megszületnek, akkor kettő fölé fog emelkedni az átlagos gyermekszám ezen családokban, azaz a CSOK születésösztönző hatása igen jelentősnek tekinthető az építőipari, lakáspiaci gazdaságélénkítő hatás mellett.

A bölcsődei rendszer átalakítása új dimenziókat adott a kisgyermekes szülők foglalkoztatásának bővítéséhez a nagyvárosokon kívül a kisebb településeken is, hiszen minden településen, ahol negyvennél több 3 év alatti gyermek él, ott kötelező bölcsődét fenntartani. A rendszer átalakítását követően már rugalmasabban működhetnek bölcsődék, köztük a mini, családi és munkahelyi bölcsődék. Az átalakításnak és a nagyarányú fejlesztéseknek köszönhetően összességében tíz év alatt 60 százalékkal nőtt a bölcsődei férőhelyek száma.

Magyarországon az elmúlt tíz évben, Nyugat-Európával ellentétben nem nőtt szignifikánsan a szülő nők életkora, ami nem véletlen, hiszen a kormányzati családpolitika egyik fontos célja, hogy megakadályozza a halasztást és a gyermekvállalás kitolódását. Ennek érdekében vezették be a diplomás GYED-et és az édesanyák diákhitel csökkentési lehetőségét, miszerint a második gyermek születésekor a fennálló diákhitel tartozás felét, a harmadik születésekor az egész maradványt átvállalja az állam. Nemzetközi partnereink nagy elismeréssel nyugtázzák ezt a fiatal családoknak hatalmas anyagi segítséget nyújtó lehetőséget is.

A 2019-ben bevezetett Családvédelmi Akcióterv igazi megkoronázása az elmúlt évek család- és népesedéspolitikai törekvéseinek mind mértékét, mind összetettségét és eredményeit tekintve. A Családvédelmi Akcióterv hozzájárul ahhoz, hogy a családalapítás előtt álló anyagi akadályok jelentősen mérséklődjének a fiatalok számára, de a 40-es éveikben járó Ratkó-unokák is még mielőtt végleg „kiöregszenek” a gyermekvállalási korból, kapjanak egy plusz ösztönzőt a családvállaláshoz vagy bővítéshez. A program olyan hungarikumnak tekinthető intézkedéseket tartalmaz, amelyek sehol másutt a világon nem léteznek. A 10 millió Ft-os babaváró támogatás, a vissza nem térítendő támogatások közül a CSOK vagy a nagycsaládosok autóvásárlási támogatása, a négygyermekes anyák személyi-jövedelemadó mentessége, a nagyszülői GYED vagy a hitelek, köztük a jelzáloghitelek vagy a diákhitel elengedésének gyermekszámhoz

kötése sok tekintetben újszerű, egyedülálló magyar megoldások.

Az anyagi támogatásokon kívül nem szabad megfeledezni arról sem, hogy Magyarországon a családbarát szemlélet az élet számos területén egyre nagyobb teret nyert a 2010-es években, különösen 2018, a Családok Éve és egyúttal a kormánypártok harmadik kétharmados győzelme után. A családpolitikába vetett bizalom tovább erősödött, a magyarok biztonságérzete nőtt és a családos életforma követendő mintává vált. Divatba jött a család, a nagycsalád, a gyermekvállalás, a hagyományos családmódel, amit jól mutat, hogy 2010-hez képest nőtt a nagycsaládok aránya és a házasságban született gyermekek száma is növekedni kezdett 2015 után.

2010 óta a családpolitika fontos célkitűzése elérni azt, hogy „anyagi értelemben a gyermekek jobban színpalán éljenek, mintha ugyanezek az emberek nem vállaltak volna gyermeket”. Ezen cél érdekében egyre több intézkedés születik, például a csecsemőgondozási díj emelése, aminek köszön-

hetően egy édesanya a szülést követően magasabb nettó jövedelemre tesz szert, mint amikor még dolgozott. Hasonlóan pozitív diszkriminációban részesülnek a nagycsaládos négygyermekes édesanyák, amikor mentesülnek a személyi jövedelemadó megfizetése alól. De ugyanezt a célt szolgálja a családi típusú adózás vagy a bőkezű otthonteremtési támogatások és kedvezmények, akár csak a babaváró támogatás vagy a nagycsaládosok autótársarlási támogatása.

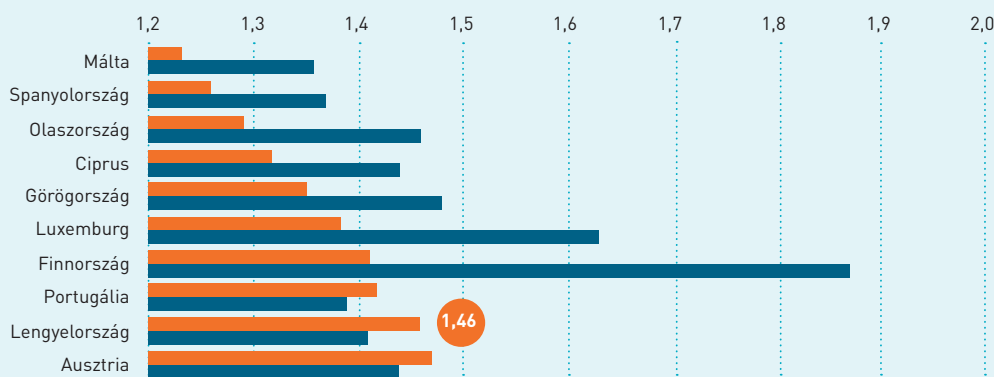
A folyamatosan bővülő magyar családpolitikai intézkedések rendszere a jelenleg Nyugat-Európában élő és munkát vállaló fiatalok esetében a Magyarországra való visszatérés döntését elősegítő érv lehet, hiszen jóval könnyebb gyermekeket nevelni egy családbarát országban. A friss statisztikai adatok arról tanúskodnak, 2019-ben immár többen tértek haza Magyarországra, mint ahányan külföldön vállaltak munkát, miközben a visszatérők között jelentős arányban vannak a családalapító fiatalok, akik egy biztonságos, családbarát országban szeretnék felnevelni a gyermekeiket.

A családpolitika hatékonyabb, mint a migráció

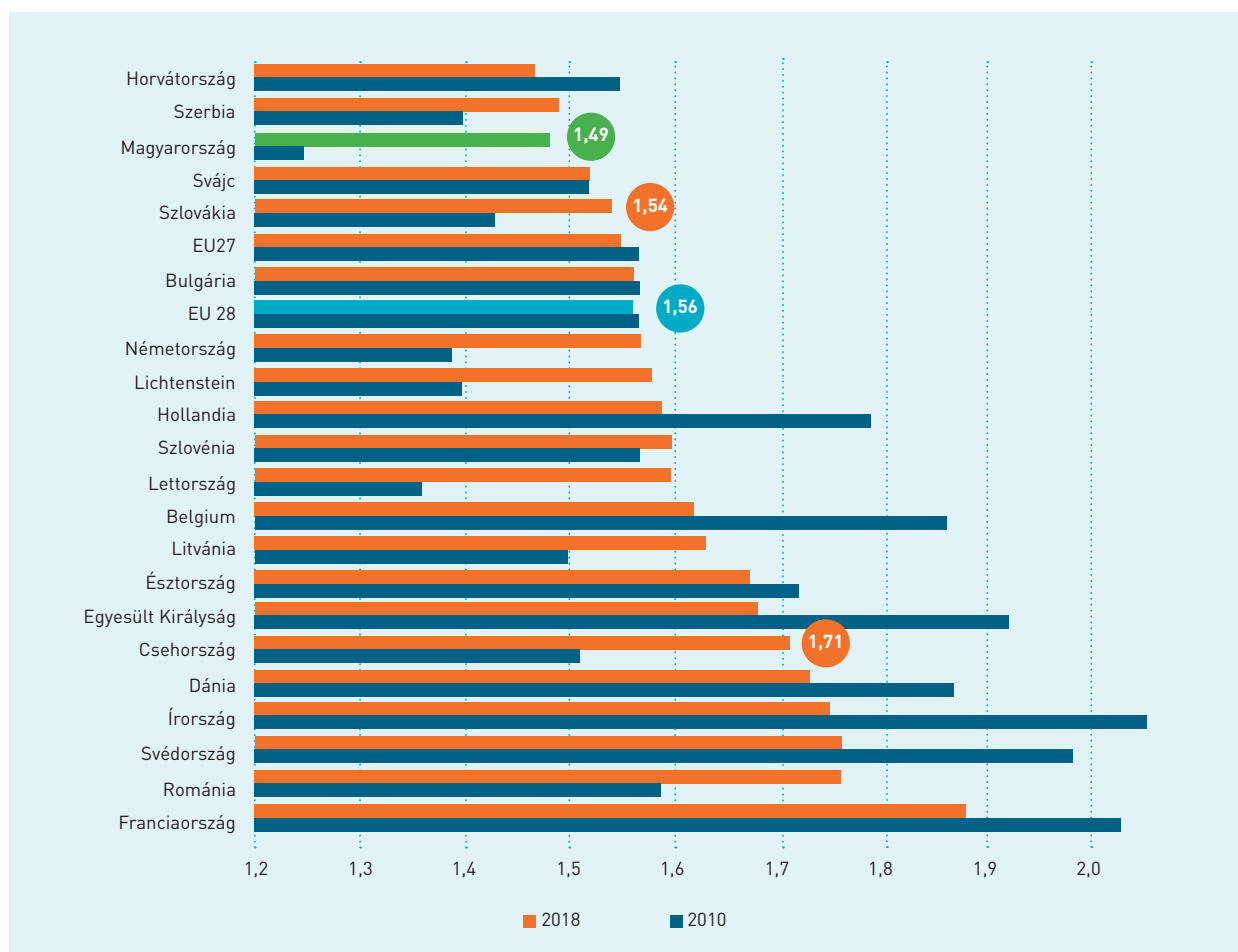
A 2010-es évek magyar családpolitikájának sikerét több mutató is alátámasztja. Ezek közül kétségtelenül a népesedési mutatók azok, amelyek európai összehasonlításban is elismerést érdemelnek, közülük is kiemelten a gyermekvállalási kedvet mutató termékenységi arányszám és a párkapcsolatokra vonatkozó adatok kedvező alakulása tekinthető igazi magyar sikereknek.

Sokan azt gondolnák, hogy a migrációval könnyedén és gyorsan orvosolhatók a népesedési problémák. A 2010-es évtized trendjei azonban közel sem ezt a képet mutatják. Számos hagyományosan magas termékenységsű országban jelentősen csökkent a gyermekvállalási kedv, miközben jelentősen nőtt a bevándorlók száma.

1. ábra: A teljes termékenységi arányszám az Európai Unióban, 2010, 2018. Forrás: Eurostat. Bocz János saját szerkesztés. Magyarország 2018-as mutatói korrigálva a KSH hivatalos adataival. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en> (Letöltés ideje: 2020.11.17.)

Az 1. ábra folytatása.

2010 és 2018 között az Európai Unióban Magyarország növelte legnagyobb mértékben, 24%-kal a fertilitási rátát, 1,25-ről, 1,55-re, amivel az unió sereghajtóiból felzárkóztunk a középmezőnybe. 2010-ben az EU-ban az átlagos termékenységi ráta 1,57 volt, ez az adat 2018-ra 1,55-re csökkent, mivel 17 tagállamban mérséklődött a termékenység, köztük igen magas, tíz százalék körüli csökkenés volt tapasztalható olyan nagy bevándorlási többlettel rendelkező országokban is, mint amilyen Franciaország, Svédország, Hollandia vagy Nagy-Britannia. Németországban ugyanakkor látható emelkedés 2015 után, amikor a 2000-es évek elejének stagnáló 1,35 és 1,4 körüli értékei hirtelen 1,5 fölé emelkedtek, ami feltehetően a migrációs hullámmal érkező első generációs bevándorlóknak tudható be, de a 13%-os növekedés 2010-hez képest még így is messze elmarad a magyar növekedési ütemtől, annak kissé több, mint a fele. Míg a migrációban érintett országokban a 2010-es években sokkal inkább a termékenység

csökkenése figyelhető meg, ehhez képest a középkelet-európai országok többségében, ahol nem beszélhetünk a migráció számottevő hatásáról, nőtt a termékenység. A visegrádi országok valamennyien jelentősen növelni tudták a termékenységi rátájukat. Mindez arra világít rá, hogy hosszú távon a belső erőforrásokra, azaz a nemzeti hatáskörben megvalósuló családpolitikára alapozott népesedéspolitika sokkal hatékonyabbnak és eredményesebbnek bizonyul, mint a bevándorlásra támaszkodó demográfiai megoldások. Megdőlni látszik tehát az a tézis, hogy a demográfiai bajokra a migráció jelenti az orvosságot.

A Magyarországon tapasztalható termékenységi szint emelkedése összefüggésbe hozható a párkapcsolatok stabilitásával is. Az Európai Unióban 2010 óta Magyarországon és Lettországon nőtt legnagyobb mértékben a házasságkötések száma, miközben a válások számának mérséklődésében is az unió aranyermesei vagyunk, ami nem is meglepő, hiszen 60 éves mélypontra került

a válások száma az országban, miközben az évtized utolsó évében 30 éves csúcsot döntött a házasságkötések száma, azaz a rendszerváltás óta nem kötöttek annyi házasságot. A párkapcsolatok stabilabbak lettek, és ennek köszönhetően 2015

óta a házasságban született gyermekek száma is emelkedik, miközben az európai unió legtöbb országában inkább a házasságon kívüli szülések számának növekedése tapasztalható.

1. táblázat: A termékenységi és a házasságkötési ráta változása az Európai Unióban 2010, 2018. forrás: Eurostat

	Teljes Termékenységi arányszám				Házasságkötési ráta (nyers)			
	2010	2018	Változás (%)	Rangsor	2010	2018 (*2017; **2016)	Változás (%)	Rangsor
Magyarország	1,25	1,55	24,00%	1	3,6	5,2	44,44%	2
Lettország	1,36	1,6	17,60%	2	4,4	6,8	54,55%	1
Észtország	1,72	1,67	-2,90%	13	3,8	5	31,58%	3
Románia	1,59	1,76	10,70%	5	5,7	7,4	29,82%	4
Bulgária	1,57	1,56	-0,60%	12	3,3	4,1	24,24%	5
Szlovákia	1,43	1,54	7,70%	7	4,7	5,7	21,28%	6
Ausztria	1,44	1,47	2,10%	10	4,5	5,3	17,78%	7
Litvánia	1,5	1,63	8,70%	6	6	7	16,67%	8
Csehország	1,51	1,71	13,20%	3	4,5	5,1	13,33%	9
Szlovénia	1,57	1,6	1,90%	11	3,2	3,5	9,38%	10
Ciprus	1,44	1,32	-8,30%	18	7,3	7,8	6,85%	11
Németország	1,39	1,57	12,90%	4	4,7	4,9*	4,26%	12
Dánia	1,87	1,73	-7,50%	16	5,6	5,6	0,00%	13
Belgium	1,86	1,62	-12,90%	25	3,9	3,9*	0,00%	14
Európai Unió - 27 ország (2020-tól)	1,57	1,55	-1,30%		4,4	4,4*	0,00%	
Horvátország	1,55	1,47	-5,20%	14	5	4,9	-2,00%	15
Egyesült Királyság	1,92	1,68	-12,50%	24	4,5	4,4**	-2,22%	16
Spanyolország	1,37	1,26	-8,00%	17	3,6	3,5	-2,78%	17
Írország	2,05	1,75	-14,60%	26	4,5	4,3	-4,44%	18
Svédország	1,98	1,76	-11,10%	21	5,3	5	-5,66%	19
Málta	1,36	1,23	-9,60%	20	6,3	5,8	-7,94%	20
Franciaország	2,03	1,88	-7,40%	15	3,9	3,5*	-10,26%	21
Portugália	1,39	1,42	2,20%	9	3,8	3,4	-10,53%	22
Luxemburg	1,63	1,38	-15,30%	27	3,5	3,1	-11,43%	23
Olaszország	1,46	1,29	-11,60%	23	3,7	3,2	-13,51%	24
Görögország	1,48	1,35	-8,80%	19	5,1	4,4	-13,73%	25
Lengyelország	1,41	1,46	3,50%	8	6	5,1	-15,00%	26
Hollandia	1,79	1,59	-11,20%	22	4,5	3,7	-17,78%	27
Finnország	1,87	1,41	-24,60%	28	5,6	4,3	-23,21%	28

A születések számában ugyan nem volt jelentős változás az elmúlt tíz évben, de ez egyértelműen a szülőképes korú női korosztály drasztikus zsugorodásának köszönhető, azaz a negatív Ratkó-hatás érvényesülésének. Miközben 2010 és 2019 között a 15-49 év közötti nők száma több mint 160 ezerrel, 6,8%-kal csökkent, addig a születések száma ennek csak ötödével, 1,3%-kal csökkent, azaz sokkal kevesebb nő szült több gyermeket. A legtermékenyebb korosztályban, a 20 és 40 év közötti nőknél pedig még nagyobb, 16,5%-os volt a létszámcsökkenés. Összességében, ha minden mutató maradt volna a 2010-es szinteken akkor 2020-ban több, mint 100 ezerrel kevesebb kisgyermek élne Magyarországon, majdnem fele ennyi

házasságot kötnének meg, s körülbelül másfélszer ennyi válás és abortusz volna az országban.

A munka és a családalapú társadalompolitika sikerét mutatja, hogy jelentősen nőtt 2010 óta a foglalkoztatottság, emelkedett a bérszínvonal és ennek köszönhetően a családok jövedelmi helyzete is nagymértékben javult. A 2010-2018 közötti időszakban az Európai Unió tagállamai közül Magyarországon nőtt a második legnagyobb mértékben a 20-64 év közötti nők foglalkoztatási rátája, 54,6%-ról 66,8 %-ra, ami 12%-os növekedés (csak Máltán volt ennél magasabb). Különösen figyelemre méltó, hogy mind a nagycsaládos, mind a 3 év alatti kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatási rátája közel másfélszeresére emelkedett.

2. táblázat: A teljes és a női foglalkoztatási ráta változása az Európai Unióban 2010, 2018. forrás: Eurostat

	Női foglalkoztatási ráta				Foglalkoztatási ráta (teljes népesség)			
	2010	2018	Változás (%)	Rangsor	2010	2018	Változás (%)	Rangsor
Magyarország	54,6	66,8	22,30%	2	59,9	74,4	24,20%	2
Lettország	64,5	74,8	16,00%	5	64,3	76,8	19,40%	4
Észtország	65,9	75,6	14,70%	6	66,8	79,5	19,00%	5
Románia	56,5	60,6	7,30%	18	64,8	69,9	7,90%	11
Bulgária	60,8	68,3	12,30%	9	64,7	72,4	11,90%	10
Szlovákia	57,4	65,5	14,10%	7	64,6	72,4	12,10%	9
Ausztria	68,8	71,7	4,20%	24	73,9	76,2	3,10%	24
Litvánia	65	76,7	18,00%	4	64,3	77,8	21,00%	3
Csehország	60,9	72,2	18,60%	3	70,4	79,9	13,50%	6
Szlovénia	66,5	71,7	7,80%	16	70,3	75,4	7,30%	13
Ciprus	68,8	68,9	0,10%	27	75	73,9	-1,50%	27
Németország	69,7	75,8	8,80%	13	75	79,9	6,50%	16
Dánia	72	73,9	2,60%	26	74,9	77,5	3,50%	22
Belgium	61,6	65,5	6,30%	21	67,6	69,7	3,10%	25
Európai Unió - 27 ország (2020-tól)	61,2	66,5	8,70%		67,8	72,4	6,80%	
Horvátország	56,4	60,1	6,60%	20	62,1	65,2	5,00%	18
Egyesült Királyság	67,9	73,8	8,70%	14	73,5	78,7	7,10%	14
Spanyolország	56,3	61	8,30%	15	62,8	67	6,70%	15
Írország	61,1	68,1	11,50%	10	65,5	74,1	13,10%	7
Svédország	75	80,2	6,90%	19	78,1	82,4	5,50%	17
Málta	41,6	64,1	54,10%	1	60,1	75,5	25,60%	1
Franciaország	64,3	67,6	5,10%	23	68,9	71,3	3,50%	21

	Női foglalkoztatási ráta				Foglalkoztatási ráta (teljes népesség)			
	2010	2018	Változás (%)	Rangsor	2010	2018	Változás (%)	Rangsor
Portugália	65,6	72,1	9,90%	11	70,3	75,4	7,30%	12
Luxemburg	62	68	9,70%	12	70,7	72,1	2,00%	26
Olaszország	49,5	53,1	7,30%	17	61	63	3,30%	23
Görögország	51,8	49,1	-5,20%	28	63,8	59,5	-6,70%	28
Lengyelország	57,3	65	13,40%	8	64,3	72,2	12,30%	8
Hollandia	69,8	74,2	6,30%	22	76,2	79,2	3,90%	20
Finnország	71,5	74,5	4,20%	25	73	76,3	4,50%	19

Összegzés

A számszerűsíthető mutatók egyértelmű jelei annak, hogy a munka és a családalapú társadalompolitika, az aktív és kiszámítható családpolitika sokkal hatékonyabban és eredményesebben képes orvosolni a demográfiai problémákat, mint a migráció, amely láthatóan még viszonylag rövid távon, egy évtized távlatából sem nyújt jobb megoldást, mint a családok támogatása. Miközben Magyarországon és a többi kelet-közép-európai országban is nőtt a gyermekvállalási kedv a 2010-es években, addig olyan hagyományosan nagy termékenységgű, ugyanakkor jelentős bevándorlási többlettel rendelkező országokban, mint amilyen például Franciaország, Svédország vagy Hollandia csökkent. Ahol egyszerre tapasztalható termékenység növekedés és a migráció fokozódása, ott is messze elmarad a növekedés üteme a magyarországitól. Mindez - sok más egyéb ellenérv mellett - azt támasztja alá, hogy a bevándorlás nem jelent megfelelő választ Európa demográfiai nehézségeinek kezelésére.

Magyarország a változásokat tekintve dobogós helyen áll az Unióban mind a termékenység ráta,

mind a házasságkötések számának alakulása és ezzel párhuzamosan a foglalkoztatási trendek tekintetében is. A munkavállalás és a gyermekvállalás mutatói egyszerre javultak, méghozzá az Európai Unióban jóval átlag felett, megelőzve gyakorlatilag valamennyi tagállamot.

A nemzetközi összehasonlítás is alátámasztja azt, hogy a családközpontú hozzáállás elterjesztése és elterjedése az elmúlt tíz év egyik legnagyobb, vitathatatlan magyar sikere. A családok védelme és támogatása közös magyar üggyé vált. A családbarát gondolat folyamatosan jelen van a közbeszédben, a társadalom nagy többsége összhangban az állami, az önkormányzati, a gazdasági, az egyházi és a civil szereplők sokaságával résztvevője lett egy átfogó nemzeti családpárti együttműködésnek. Tíz év után nemzeti egyetértés van abban, hogy a családok támogatása befektetés, és nem csak azért, mert a népességfogyás megállításának ez a leghatékonyabb módja, hanem azért is, mert mára a magyarok nagy többsége felismerte, hogy a család erőforrás és védőfaktor, amelynek értéke az igazán nehéz időkben mutatkozik meg.

Felhasznált irodalom

- Demény Pál: Európa két demográfiai válsága, Népeséggpolitika a közjó szolgálatában (KSH-NKI, 2016)
- Annan, K.: Why Europe needs an imigration strategy, Population and Development Review (2004)
- Farkas Péter: A családpolitika társadalompolitikai dimenziói, Európai Családpolitikai Kitekintő (KINCS, 2019)
- Lakner Zoltán Lehel: A családpolitika szemlélete, Kapocs 2018/3 (KINCS, 2018) 21.
- Agócs Gergely – Szomszéd Orsolya – Fűrész Tünde: Európai családpolitikák – a KINCS Európai Családpolitikai RangSORA, Kapocs 2019/3-4. (KINCS, 2019)
- Makay Zsuzsa: Családtámogatás, női munkavállalás, Demográfiai Portré 2018 (KSH-NKI, 2018) 83.
- 10+1 tény a 2010-es években gyermeket szült kismamákról (KINCS, 2020) <https://www.koppmariaintezet.hu/hu/10p1-lapozo>
- Béres Orsolya – Papházi Tibor: Családi Otthonteremtési Kedvezményben (CSOK) részesülő családok szocio-demográfiai jellemzői, Kapocs 2019/1-2. (KINCS, 2019)
- <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00199/default/table?lang=en>
- Fewer marriges, more divorces, Eurostat, letöltve: 2020. július https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Marriage_and_divorce_statistics#Fewer_marriages.2C_more_divorces
- https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsdoo1b.html
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/t2020_10/default/table?lang=en